

СЪДЕБНАТА РЕФОРМА – КОНСЕНСУС ВМЕСТО ПОЛИТИЧЕСКА РЕТОРИКА

Огнян Шентов²⁴

Осъществяването на съдебната реформа в България се намира в особено отговорен период. Времето на козметичните мерки и политическата реторика вече отмина. Парламентът трябва да приеме промени в Конституцията, процесуалното законодателство и устройствените закони, които да направят възможно преодоляването на нерешените проблеми пред българската съдебна система.

Особеност на българския преход е, че именно неправителственият сектор бе инициатор на дебата за необходимостта от структурни и организационни промени в съдебната власт. Преди повече от шест години Центърът за изследване на демокрацията постави началото на Инициативата за развитие на съдебната реформа в България, която обедини професионални сдружения и неправителствени организации, както и представители на държавни институции и експерти. Тогава самата идея се възприемаше от властите в страната като еретична, тъй като преобладаваше мнението, че съдебната реформа вече е приключила. Впоследствие в рамките на инициативата изготвихме два важни документа: Програма за развитие на съдебната реформа в България и по-късно – Програма за противодействие на корупцията в съдебната власт. През последните години Центърът за изследване на демокрацията използва всяка възможност да лансира своите идеи за комплексни промени, които да отговорят на обществените очаквания в страната и на изискванията на Европейския съюз за бърза и ефективно работеща съдебна власт.

Днес съдебната реформа вече е залегнала в приоритетите на основните политически сили в страната. Нещо повече, успешното ѝ осъществяване е пробен камък за готовността на България да направи решителна крачка към членство в Европейския съюз.

Бяха направени и някои положителни промени. Първата поправка на Конституцията от септември 2003 г. засегна някои критични за съдебната власт въпроси като несменяемост и имунитет на магистратите и мандатност на административните ръководители в органите на съдебната власт. Втората фаза на конституционната реформа се ограничи до сферата на задължителните поправки в непосредствена връзка с членството в Европейския съюз, без обаче да визира организационните и структурните проблеми в съдебната власт. За съжаление, все още липсва консенсус както сред политиците, така и сред магистратите за това в каква посока да се реструктурира съдебната система, кой модел е най-подходящ за България. Преди всичко няма единодушие за това къде е мястото на следствието и прокуратурата в институционалната система на страната, както и за насоките на тяхната вътрешна реорганизация. Предстои и въвеждането на работещи механизми за взаимодействие и обмен на информация между отделните звена на съдебната власт, както и между тях и другите компетентни органи, ангажирани с противодействието на престъпността.

²⁴ Огнян Шентов е магистър по международни отношения и доктор по политически науки. Автор е на публикации, свързани с проблемите на прехода към демокрация, демократичните промени и стабилността в Източна Европа и е председател на Управителния съвет и основател на Центъра за изследване на демокрацията.

Все още в публичното пространство звучат аргументите на онези, които са скептично настроени към реформата. Те обикновено се позовават на обстоятелството, че в тази област няма *acquis*. Подобна позиция обаче игнорира както вътрешните потребности от промени, така и препоръките на Европейския съюз за следване на най-добрите практики в Съюза и на редица обективни индикатори като продължителност на различните производства, статистически данни за бързината и ефективността на наказателния процес, броя върнати за доразследване дела от прокуратурата и съда, броя на осъдените лица спрямо броя на повдигнатите обвинения и т.н. И не на последно място, тази позиция оспорва поети от България ангажменти в областта на правосъдието и вътрешните работи в хода на преговорния процес и увеличава риска при неизпълнението им да бъде задействана т.нар. “защитна клауза”.